



## Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [YVES BOT]  
SECINĀJUMI,  
sniegti 2015. gada 23. aprīlī<sup>1</sup>

**Lieta C-366/13**

**Profit Investment SIM SpA , likvidācijas procesā,  
pret  
Stefano Ossi ,  
Andrea Mirone ,  
Commerzbank AG**

(Corte suprema di cassazione (Itālija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa — Regula (EK) Nr. 44/2001 — 23. pants — Vienošanās par piekritību — Klausula, kas iekļauta indeksētu vērtspapīru prospektā par kredītrisku — Šo vērtspapīru attiecināmība uz pircēju trešo personu

1. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komercietās<sup>2</sup> 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta, 6. panta 1. punkta un 23. panta 1. punkta a) apakšpunkta interpretāciju.

2. Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Profit Investment SIM SpA*<sup>3</sup>, likvidācijas procesā, pret *Commerzbank AG*<sup>4</sup>, pret *Profit Holding SpA*<sup>5</sup>, likvidācijas procesā, pret *E3 SA*<sup>6</sup>, pret *Redi & Partners Ltd*<sup>7</sup>, kā arī pret *S. Ossi*, *E. Magli*, *F. Redi*, *A. Mirone* un *E. Fiore* pēc finanšu instrumentu, kurus emitēja *Commerzbank* un kurus ar *Redi* starpniecību iegādājās *Profit* un *Profit Holding*, emisijas.

3. Tiesai jau ir bijusi iespēja paust savu viedokli par to, kā interpretēt jēdzienu “lietas, kas attiecas uz līgumiem” Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, par saikni, kas, piemērojot šīs regulas 6. panta 1. punktu, ļauj iesūdzēt tās vietas tiesā, kur vienam no atbildētājiem ir domicils, tādu līdzatbildētāju, kura domicils ir citā valstī, kā arī par klauzulas par vienošanās par jurisdikciju spēkā esamības un attiecināmības uz trešajām personām nosacījumus, kas paredzēti minētās regulas 23. pantā. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu dod Tiesai iespēju apstiprināt savas koncepcijas dominējošās nostādnes, vienlaikus ļaujot tai izstrādāt papildu skaidrojumus.

1 — Oriģinālvaloda — franču.

2 — OV 2001, L 12, 1. lpp.

3 — Turpmāk tekstā — “*Profit*”.

4 — Turpmāk tekstā — “*Commerzbank*”.

5 — Turpmāk tekstā — “*Profit Holding*”.

6 — Turpmāk tekstā — “*E3*”.

7 — Turpmāk tekstā — “*Redi*”.

4. Šajos secinājumos es norādīšu, ka vienošanās par jurisdikciju klauzulas iekļaušana tādu vērtspapīru emisijas prospektā kā pamatlietā aplūkoti vērtspapīri, kas ir indeksēti atbilstoši kredītriskam, atbilst Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētajai rakstveida formas prasībai, ja pušu parakstītajā līgumā ir norāde par piekrišanu šai klauzulai vai tajā ir skaidra norāde uz šo prospektu, un ka uz trešajām personām, kas iegādājušās šos vērtspapīrus no finanšu starpnieka, šādu klauzulu var attiecināt tikai tad, ja ir pierādīts, ka šī trešā persona faktiski ir piekritusi šai klauzulai atbilstoši šajā pantā minētajiem nosacījumiem. Tomēr norādīšu, ka šīs klauzulas spēkā esamība un iedarbība var tikt atzīta tad, ja tās iekļaušana prospektā var tikt uzskatīta par starptautiskās tirdzniecības praksē pieņemtu formu Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē, ļaujot prezumēt personas, uz kuru tā tiek attiecināta, piekrišanu.

5. Izklāstīšu arī iemeslus, kuru dēļ prasība atcelt līgumu un atlīdzināt pārskaitīto summu, pamatojoties uz spēkā neesošu aktu, var tikt uzskatīta par saistītu ar “lietām, kas attiecas uz līgumiem” Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē.

6. Visbeidzot, norādīšu, ka, lai būtu saistība starp divām prasībām, kas celtas pret vairākiem atbildētājiem Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkta izpratnē, nepietiek tikai ar to, ka, iespējams, apmierinot vienu no šīm prasībām, potenciāli var tikt ietekmēts tiesību, kuru aizsardzībai ir celta otra prasība, apjoms.

## I – Atbilstošās tiesību normas

7. Regulas Nr. 44/2001 2. panta 1. punktā, kas ir tās II nodaļas 1. iedaļas “Vispārīgi noteikumi” sastāvdaļa, ir noteikts, ka “saskaņā ar šo regulu, personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, neatkarīgi no viņu pilsonības, var iesūdzēt attiecīgās dalībvalsts tiesā”.

8. Šīs regulas 5. pantā, kas iekļauts tās pašas II nodaļas 2. iedaļā “Īpašā jurisdikcija”, ir noteikts:

“Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, citā dalībvalstī var iesūdzēt:

1) a) lietās, kas attiecas uz līgumiem, attiecīgās saistības izpildes vietas tiesā;

[..].”

9. Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punktā, kas arī ir iekļauts tajā pašā regulas II nodaļā, ir paredzēts:

“Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, var arī iesūdzēt:

1) ja viņš ir viens no vairākiem apsūdzētajiem [atbildētājiem], tās vietas tiesā, kurā kādam no apsūdzētajiem [atbildētājiem] ir domicils, ar noteikumu, ka prasības ir tik cieši saistītas, ka lietderīgi tās izskatīt un noteikt kopā, lai novērstu nesavienojamu spriedumu risku, ko rada atsevišķa tiesvedība.”

10. Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. un 2. punktā, kas iekļauti II nodaļas 7. iedaļā “Jurisdikcijas atlikšana [Jurisdikcijas noteikšana]”, ir noteikts:

“1. Ja puses, no kurām vienai vai vairākām domicils ir kādā dalībvalstī, vienojas par kādas dalībvalsts tiesu(-ām), kurai(-ām) piekritīgi visi strīdi, kas radušies vai varētu rasties saistībā ar konkrētām tiesiskām attiecībām, jurisdikcija ir šai tiesai vai tiesām. Tā ir izņēmuma jurisdikcija, ja vien puses nav vienojušās citādi. Šāda vienošanās, kas piešķir jurisdikciju, ir:

a) rakstiski vai mutiski ar apliecinājumu rakstiski; vai

- b) tādā formā, kas atbilst pušu starpā izveidotajai praksei; vai
- c) starptautiskajā tirdzniecībā, tādā formā, kas atbilst praksei, par ko pusēm būtu vajadzējis zināt un ko konkrētajā tirdzniecībā iesaistītās attiecīgā līguma veida līgumslēdzējas puses šādā tirdzniecībā plaši pazīst un regulāri ievēro.
2. Visi paziņojumi ar elektroniskiem līdzekļiem, kas paliekoši reģistrē vienošanos, ir līdzvērtīgi “rakstiskiem”.

## II – Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

11. 2004. gada maijā *Dresdner Bank AG*, kļuvusi par *Commerzbank*, kuras juridiskā adrese ir Vācijā, laida tirgū tādu vērtspapīru emisijas programmu, kas indeksēti attiecībā uz kredītrisku un kurus sauc “credit linked notes [ar kredītrisku saistītas parādzīmes]”<sup>8</sup>. Programmas vispārīgie noteikumi, kā arī emisijas nosacījumi tika paredzēti 2004. gada 5. maijā pamatprospektā “Informācijas memorands” (“Information memorandum”)<sup>9</sup>, kuru, kā norāda *Commerzbank*, ir apstiprinājusi *Irish Stock Exchange* [Dublinas Birža (Īrija)].

12. Šī dokumenta 16. punkta “Parādzīmju noteikumi un nosacījumi” (“Terms and conditions of the Notes”) b) apakšpunktā bija iekļauts noteikums “Tiesības un jurisdikcija” (“Law and jurisdiction”), saskaņā ar kuru Anglijas tiesām ir ekskluzīva kompetence izšķirt jebkādus strīdus, kas izriet no vērtspapīriem vai ir ar tiem saistīti.

13. Šajā emisijas programmā *Commerzbank* 2004. gada 22. oktobrī laida tirgū ar atsauces vienību *E3*, kuras juridiskā adrese bija Luksemburgā, saistītas *CLN* par kopējo summu EUR 2 300 000 atbilstoši “papildu piezīmē” (“pricing supplement”) precizētajiem noteikumiem.

14. Ar *Redi* starpniecību, kuras juridiskā adrese ir Apvienotajā Karalistē, kurai ir *Financial Services Authority* (Lielbritānijas finanšu sektora uzraudzības iestāde) piešķirtas tiesības veikt finanšu starpnieka funkcijas, šīs parādzīmes 2004. gada 27. oktobrī EUR 1 100 000 apmērā iegādājās *Profit*, kuras juridiskā adrese ir Itālijā, un EUR 1 200 000 apmērā – *Profit Holding*, kas ir *Profit* mātesuzņēmums un kura juridiskā adrese arī ir Itālijā.

15. Tā kā 2006. gada pavasarī *E3* vēl nebija izpildījusi savas saistības, *Commerzbank* paziņoja par šo notikumu un 2006. gada 5. jūlijā uzsāka *CLN* dzēšanu, izsniedzot tās *Profit* tādā skaitā, kas atbilst par maksātnespējīgu kļuvušas *E3* parādzīmēm.

16. Kad uzņēmums tika nodots likvidācijai piespiedu kārtā, *Profit* cēla prasību *Tribunale di Milano* (Milānas tiesa, Itālija) pret *Commerzbank*, *Profit Holding*, *Redi* un *E3*, kā arī pret *S. Ossi* un *E. Magli*, attiecīgi *Profit* valdes locekli un ģenerāldirektoru, un *E. Fiore*, *E3* dalībnieku, kam visiem trijiem domicils ir Itālijā.

8 — Turpmāk tekstā – “*CLN*”. *CLN*, kas ir izveidotas finanšu praksē, ir atvasināti finanšu instrumenti, kas ļauj emitentam, ko sauc par “aizsardzības pircēju”, nodot ieguldītājam, ko sauc par “aizsardzības pārdevēju”, kredītrisku, pretī saņemot tiesības uz samaksu, kas ir potenciāli augstāka par bezrisku likmi. Tiesības uz kapitāla atmaksu termiņa beigās ir pakārtotas tam, ka kāds no kredītriskiem, kas ietekmē attiecīgu vienību, ko sauc par “atsauces vienību”, neiestājas. Vērtspapīrus var emitēt garantētām kapitālam vai negarantētām kapitālam. Šajā pēdējā gadījumā, ja rodas kredīta notikums, kas ietekmē atsauces vienību, parakstītājam var tikt sniegts atlīdzinājums vai nu saskaņā ar piedziņas likmi (“naudas norēķins”), vai arī grūtībās nonākušās vienības vērtspapīru veidā (“fizisks norēķins”). Par šiem instrumentiem skat. Henderson, S. K., “Credit Derivatives”, *Credit Derivatives – Law, Regulation and Accounting Issues*, Sweet & Maxwell, 1999, 1. lpp., it īpaši 4. lpp., 1.005. punkts; Bonneau, T., un Drummond, F., *Droit des marchés financiers*, 3. izd., Economica, Parīze, 2010, 145. punkts, 218. lpp., kā arī Gauvin, A., *Droit des dérivés de crédit*, Revue banque, Parīze, 2003, 103. un nākamās lpp.

9 — Turpmāk tekstā – “memorands”.

17. *Profit* ir cēlusi divas prasības. Pirmās prasības mērķis ir panākt vienošanās, kas tai lika iegādāties *CLN*, spēkā neesamību līguma nelīdzsvarotības, cēloņa neesamības vai nepietiekamības dēļ, kā arī atlīdzināt samaksātās summas. Otrās prasības, kas celta, pamatojoties uz Itālijas Civilkodeksa 2497. pantu<sup>10</sup>, mērķis ir panākt *Profit Holding, Redi*, kā arī *S. Ossi, E. Magli* un *E. Fiore* atbildības atzīšanu un nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu.

18. *Commerzbank* pieaicināja lietā *F. Redi, Redi* dalībnieku, un *A. Mirone*, kas bija veicinājis darījuma koncepcijas izstrādi un īstenošanu par labu *Redi*, kura reģistrēta Apvienotajā Karalistē, lai viņiem tiktu piespriests atlīdzināt nodarīto kaitējumu, ja *Profit* pamatprasības pieteikums tiktu pieņemts.

19. Tā kā *Commerzbank*, kā arī *S. Ossi* un *A. Mirone* bija apstrīdējuši Itālijas tiesu jurisdikciju, *Profit* lūdza *Corte suprema di cassazione* (Augstākā Kasācijas tiesa, Itālija) pirms lietas izskatīšanas pēc būtības pieņemt nolēmumu par jurisdikciju.

20. Šauboties par Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta, 6. panta 1. punkta un 23. panta 1. punkta a) apakšpunkta interpretāciju, *Corte suprema di cassazione* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai var apgalvot, ka divas dažādas Regulas [Nr.] 44/2001 6. panta 1. punktā minētās prasības ir saistītas, ja abu šo prasību priekšmets un tajās norādītie prasības pamati atšķiras un tās nav savstarpēji pakļautas vai juridiski un loģiski nesaderīgas, bet, apmierinot vienu no šīm prasībām, faktiski var tikt ietekmēts tiesību, kuru aizsardzībai ir celta otra prasība, apjoms?”
- 2) Vai var uzskatīt, ka prasība par jurisdikcijas paplašināšanas klauzulas rakstveida formu, kas ir paredzēta Regulas [Nr.] 44/2001 23. panta 1. punkta a) apakšpunktā, ir izpildīta, ja šī klauzula ir ietverta obligācijas izdevēja vienpusēji sagatavotā dokumentā [memorandā], kā rezultātā jurisdikcija ir paplašināta attiecībā uz strīdiem, kuros ir iesaistīts jebkurš šo obligāciju pircējs nākotnē un kas ir saistīti ar to spēkā esamību; vai arī, tieši pretēji, var apgalvot, ka šādas klauzulas ietveršana obligāciju jautājumu reglamentējošā dokumentā, kurš paredzēts pārrobežu darījumiem, atbilst starptautiskajā uzņēmējdarbībā pieņemtajai formai šīs regulas 23. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē?
- 3) Vai minētās regulas 5. panta 1. punktā izmantotais jēdziens “lietas, kas attiecas uz līgumiem”, ir jāsaprot kā tāds, kurš attiecas tikai uz tiem strīdiem, kuros paredzēts tiesas ceļā apstiprināt no līguma radušos tiesisko attiecību pastāvēšanu, kā arī uz ar šīm attiecībām cieši saistītiem strīdiem, vai arī tas būtu jāpaplašina, iekļaujot arī strīdus, kuros prasītājs, neatsaucoties uz līgumu, apstrīd juridiski spēkā esošu līgumisku attiecību pastāvēšanu un tādējādi lūdz atlīdzināt uz tāda dokumenta pamata samaksātās summas, kuram, viņaprāt, nav nekāda juridiska spēka?”

### III – Mans vērtējums

#### A – Ievada apsvērumi

1) Regulas Nr. 44/2001 tiesību normu interpretācijas metode

21. Vispirms ir jāatgādina trīs noteikumi, kas jāievēro, interpretējot Regulas Nr. 44/2001 tiesību normas.

10 — Šis pants attiecas uz mātesuzņēmuma atbildību, ja ir pārkāpti pareizas finanšu pārvaldības principi.

22. Pirmkārt, tā kā dalībvalstu savstarpējās attiecībās Regula Nr. 44/2001 aizstāj 1968. gada 27. septembra Konvenciju par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās<sup>11</sup>, kurā grozījumi izdarīti ar turpmākām konvencijām par jaunu dalībvalstu pievienošanos šai konvencijai<sup>12</sup>, Tiesas sniegtā šīs konvencijas noteikumu interpretācija ir piemērojama arī minētās regulas noteikumiem, ja šie Kopienų tiesību aktu noteikumi var tikt kvalificēti kā līdzvērtīgi<sup>13</sup>. Tas attiecas uz šīs regulas 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu un 23. panta 1. punktu saistībā ar Briseles konvencijas attiecīgi 5. panta 1. punktu un 17. panta pirmo daļu<sup>14</sup>. Savukārt attiecībā uz Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punktu, lai arī tam nav atbilstes Briseles konvencijā, tajā tikai ir noteikts princips, kuru Tiesa ir izsecinājusi no šīs konvencijas 6. panta 1. punkta<sup>15</sup>, tāpēc Tiesas iepriekš sniegtā interpretācija saglabā savu nozīmi.

23. Otrkārt, lai nodrošinātu Regulas Nr. 44/2001 vienādu piemērošanu, Tiesa ir nospriedusi, ka šīs regulas tiesību normas ir jāinterpretē autonomi, atsaucoties uz tās sistēmu un mērķiem<sup>16</sup>.

24. Treškārt, Tiesa ir nospriedusi, ka Regulas Nr. 44/2001 II nodaļas 2. iedaļā ietvertās normas par īpašo jurisdikciju ir jāinterpretē šauri un tās nevar interpretēt plašāk, nekā tas ir skaidri paredzēts minētajā regulā<sup>17</sup>. Tāpat tā arī uzskatīja, ka nosacījumi par jurisdikcijas piešķiršanas klauzulas spēkā esamību ir jāinterpretē šauri, ciktāl šie nosacījumi ir atkāpe no vispārējiem jurisdikcijas noteikšanas principiem<sup>18</sup>.

25. Uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem es atbildēšu, piemērojot šos interpretācijas noteikumus.

## 2) Jautājumu izskatīšanas kārtība

26. Iesniedzējtiesa nešaubās, ka jurisdikcija izskatīt pret *Profit Holding, Redi*, kā arī *S. Ossi, E. Magli* un *E. Fiore* celto prasību sakarā ar atbildību ir Itālijas tiesai, jo vairāki atbildētāji šajā prasībā dzīvo Itālijā. Turpretī tā šaubās, vai Itālijas tiesai ir jurisdikcija izskatīt prasību atzīt par spēkā neesošām darbības, kuras izraisījušas CLN iegādi, un atlīdzināt samaksātās summas, jo šī prasība, ņemot vērā tās priekšmetu, ir jāuzskata par tādu, kas celta vienīgi pret *Commerzbank* un *Redi*, kuru abu juridiskās adreses ir ārpus Itālijas.

27. Pēc tās domām, atbilde uz šo jautājumu, pirmkārt, ir atkarīga no tā, vai šīs abas prasības ir cieši saistītas Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkta izpratnē, kas ietverot to, ka Itālijas tiesām, kurām ir jurisdikcija izskatīt prasību par kaitējuma atlīdzināšanu, tāpat arī būtu jābūt jurisdikcijai lemt par prasību atlīdzināt cenu, kas izrietētu no iespējamās darījumu spēkā neesamības.

28. Tikai tādā gadījumā, ja Tiesas sniegtā atbilde liktu izslēgt šādas saiknes, kas pamatotu abu prasību izskatīšanu kopā, pastāvēšanu, būtu, otrkārt, jāpārbauda, vai prasība par CLN pirkuma cenas atlīdzināšanu pati par sevi būtu jāuzskata par tādu, kas ir piekritīga Itālijas tiesai. *Corte suprema di cassazione* ierosina veikt šo pārbaudi divos posmos, vispirms izpētot, kāda vērtība ir jāatzīst

11 — OV 1972, L 299, 32. lpp.

12 — Turpmāk tekstā – “Briseles konvencija”.

13 — Skat. spriedumus *Refcomp* (C-543/10, EU:C:2013:62, 18. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī *Brogstetter* (C-548/12, EU:C:2014:148, 19. punkts un tajā minētā judikatūra).

14 — Par Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu skat. spriedumu *Brogstetter* (C-548/12, EU:C:2014:148, 19. punkts), un par šīs regulas 23. panta 1. punktu skat. spriedumu *Refcomp* (C-543/10, EU:C:2013:62, 19. punkts).

15 — Skat. spriedumu *Kalfelis* (189/87, EU:C:1988:459).

16 — Skat. spriedumu *A* (C-112/13, EU:C:2014:2195, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).

17 — Skat. spriedumu *Kainz* (C-45/13, EU:C:2014:7, 21. un 22. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra). Skat. arī spriedumu *OTP Bank* (C-519/12, EU:C:2013:674, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

18 — Šajā ziņā skat. spriedumu *Berghoefer* (221/84, EU:C:1985:337, 13. punkts un tajā minētā judikatūra).

memorandā ietvertajai jurisdikcijas noteikšanas klauzulai, un, ja izrādītos, ka šai klauzulai nav vērtības, nosakot, vai strīds, kurā prasītāja apšaubā līgumtiesiskas saites spēkā esamību un vēlas panākt, lai tiktu atlīdzināta summa, kuru tā ir samaksājusi, pamatojoties uz aktu, kuram nav nekādas juridiskas vērtības, ir saistīts ar lietām, kas attiecas uz līgumiem Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta izpratnē.

29. Es uzskatu, ka, pirms tiks sniegta atbilde uz iesniedzējtiesas uzdoto pirmo un trešo jautājumu, kas attiecas uz tiesu izvēles iespējām, vispirms ir jāizskata otrais jautājums, ciktāl tas attiecas uz ekskluzīvo jurisdikciju. Šajā ziņā no judikatūras izriet, ka no vienošanās par jurisdikciju klauzulas izrietošas jurisdikcijas noteikšanas sekas ir izslēgt gan jurisdikciju, kas noteikta ar Regulas Nr. 44/2001 2. pantā formulēto vispārējo principu, gan šīs regulas 5. un 6. pantā paredzēto īpašo jurisdikciju<sup>19</sup>. No tā izriet, ka, ja iesniedzējtiesai, pamatojoties uz atbildi, kas tiks sniegta uz tās otro jautājumu, būtu jāsecina, ka memorandā iekļautā vienošanās par jurisdikciju klauzula juridiski korekti var tikt attiecināta uz *Profit*, tad tai noteikti būtu jāatzīst, ka tai nav jurisdikcijas lemt par prasību atzīt spēkā neesamību un atlīdzināt pārdošanas cenu, kas būtu jāceļ Anglijas tiesā, lai arī pati šī prasība būtu saistīta ar lietām, kas attiecas uz līgumiem, un tai būtu cieša saikne ar prasību sakarā ar atbildību.

30. Ar apstākli, ka prasības mērķis ir it īpaši konstatēt darījumu, kuru rezultātā *Profit* nopirka *CLN*, spēkā neesamību, netiek apšaubīti iepriekš minētie apsvērumi, jo saskaņā ar šī noteikuma autonomijas principu līgumslēdzējas valsts tiesai, kas noteikta vienojoties, ir arī ekskluzīva jurisdikcija, ja tajā ir celta prasība par līguma, kurā ir iekļauta minētā klauzula, spēkā neesamības atzīšanu<sup>20</sup>.

31. Turklāt pretēji Eiropas Komisijai es neuzskatu, ka, pirms tiek analizēta vienošanās par jurisdikciju klauzulas spēkā esamība un iedarbīgums, ir jāizskata jautājums par to, vai prasība par restitūciju ir saistīta ar “lietām, kas attiecas uz līgumiem” Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta izpratnē.

32. Ir taisnība, ka, lai noteiktu, vai Regulas Nr. 44/2001 23. pantā noteiktajai tiesas piekritības atzīšanas klauzulai ir piekritis tas, uz kuru tā tiek attiecināta, Tiesa aizgūst vispārēju un abstraktu “lietu, kas attiecas uz līgumiem”, definīciju, kas izstrādāta šīs regulas 5. panta 1. punktā, nosakot tādas juridiskas saistības pastāvēšanu, kuru brīvprātīgi uzņemas viena persona attiecībā pret otru<sup>21</sup>.

33. Tomēr tas, ka pastāv pārklāšanās zona, kas izriet no kopīgas prasības par līgumiskām saistībām, manuprāt, sākumā neļauj atbildēt uz trešo jautājumu, jo no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka šis jautājums ir uzdots, lai kļiedētu *Corte suprema di cassazione* šaubas nevis par tādas prezumētas juridiskas saiknes pastāvēšanu, kas izriet no līguma<sup>22</sup>, – pat ja šo pieņēmumu ir vērts aplūkot –. bet tikai no tāda viedokļa, vai tas, ka prasītājs ceļ prasību nevis par līguma izpildi, bet par spēkā neesamības atzīšanu un par samaksātās cenas atprasījumu, liedz uzskatīt prasību par saistītu ar lietām, kas attiecas uz līgumiem.

34. Sākšu tātad izskatīt otro jautājumu, kas ir saistīts ar memorandā iekļautās tiesas piekritības atzīšanas klauzulas efektivitāti.

35. Balstoties uz iesniedzējtiesas premisu, ka *Redi* ir darbojusies kā “izplatītājs[, kas] pārdevis” *Profit Commerzbank* emitētās *CLN*, es uzskatu, ka ir jānošķir saites, kas izveidotas starp *Redi* un *Profit*, no *Profit* saitēm ar *Commerzbank*.

19 — Šajā ziņā skat. spriedumu *MSG* (C-106/95, EU:C:1997:70, 14. punkts un tajā minētā judikatūra).

20 — Šajā ziņā skat. spriedumu *Benincasa* (C-269/95, EU:C:1997:337, 32. punkts).

21 — Šajā ziņā skat. spriedumu *Refcomp* (C-543/10, EU:C:2013:62).

22 — To pierāda jautājuma formulējums, jo tajā ir paredzēta tāda līguma esamība, kura juridiskā vērtība tiek apšaubīta.

B – Par otro jautājumu

36. Uzdotot otro jautājumu, kas, lai arī tajā ir divas daļas, ir jāsadala trīs daļās, iesniedzējtiesa vispirms būtībā jautā, vai Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā rakstveida formas prasība ir izpildīta, ja tiesas piekritības atzīšanas klauzula ir iekļauta tādu tirgojamu vērtspapīru kā pamatlietā aplūkotās CLN emisijas prospektā, ko vienpusēji sagatavojis šo vērtspapīru emitents, vai šī klauzula var tikt attiecināta uz visiem minēto vērtspapīru pircējiem un, visbeidzot, ja atbilde uz abiem iepriekšējiem jautājumiem ir noliedzīga, vai vienošanās par jurisdikciju klauzulas iekļaušana šādā dokumentā atbilst starptautiskajā tirdzniecībā pieņemtajai praksei Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē.

37. Šāds jautājuma iedalījums trijās daļās kļūst nepieciešams, jo pirmā daļa, manuprāt, attiecas tikai uz vienošanās par jurisdikciju klauzulas spēkā esamību attiecībās starp pusēm, kas noslēgušas līgumu, kurā tā ir ietverta, kamēr jautājuma otrā daļa attiecas uz šīs klauzulas attiecināšanu uz turpmākajiem vērtspapīru pircējiem. Jautājuma trešā daļa attiecas uz šiem diviem aspektiem un, vispārīgāk, klauzulas efektivitāti attiecībā uz vērtspapīra pircēju vai pārpircēju.

1) Par otrā jautājuma pirmo daļu

38. Judikatūra ir nemainīgi stingra, interpretējot formas prasības, kas paredzētas Briseles konvencijas 17. panta pirmās daļas a) punktā un Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. punkta a) apakšpunktā, ar kuriem jurisdikcijas noteikšanas klauzula ir pakārtota noslēgtas “rakstiskas vai rakstiski apstiprinātas” vienošanās esamībai.

39. Tiesa ir nospriedusi, ka tiesas piekritības atzīšanas klauzulas iekļaušana vienas puses vispārīgajos pārdošanas nosacījumos, kas iespiesti rakstveida vienošanās otrajā pusē, apmierina rakstveida formas prasību tikai tad, ja abu pušu parakstītajā līgumā ir ietverta atsauce uz šiem vispārīgajiem nosacījumiem<sup>23</sup>.

40. Attiecībā uz mutvārdos noslēgtiem līgumiem, neņemot vērā pušu savstarpējo komerciālo attiecību aktuālo situāciju, tā ir atzinusi, ka vienošanās par jurisdikciju klauzula var radīt sekas tikai tad, ja pārdevēja rakstveida apstiprinājumam ar paziņojumu par vispārīgiem pirkuma nosacījumiem ir pircēja rakstveida piekrišana<sup>24</sup>.

41. Tikai no šādas piekrišanas vienošanās par jurisdikciju esamības viedokļa raugoties, Tiesa attiecībā uz Briseles konvencijas 17. panta pirmo daļu ir atzinusi, ka, pakārtojot tiesas piekritības atzīšanas klauzulas spēkā esamību pušu “vienošanās” esamībai, ar šo tiesību normu tiesai, kurā celta prasība, ir uzlikts pienākums vispirms pārbaudīt, vai līgumslēdzējas puses faktiski bija panākušas vienošanos par klauzulu, kas ir jāpauž skaidri un precīzi<sup>25</sup>. Saskaņā ar savu teleoloģiskās interpretācijas metodi tā ir atzinusi, ka “tādējādi Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādejādi, ka, tāpat kā Briseles konvencijas 17. panta pirmās daļas mērķis, ieinteresēto personu vienošanās esamība ir viens no šīs tiesību normas mērķiem”<sup>26</sup>.

23 — Spriedums *Estasis Saloti di Colzani* (24/76, EU:C:1976:177, 10. punkts).

24 — Spriedums *Galleries Segoura* (25/76, EU:C:1976:178, 12. punkts).

25 — Skat. spriedumus *Coreck* (C-387/98, EU:C:2000:606, 13. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī *Refcomp* (C-543/10, EU:C:2013:62, 27. punkts).

26 — Spriedums *Refcomp* (C-543/10, EU:C:2013:62, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

42. Tātad no šīs judikatūras nepārprotami izriet, ka piekrišana vienošanās par jurisdikciju klauzulai nevar būt vienkārši vārdos neizteikta vai izsecināma no apstākļiem. Izņemot Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. panta b) un c) apakšpunktā paredzētos gadījumus, šādas klauzulas iedarbīgums, gluži pretēji, ir pakārtots nepārprotami paustai piekrišanai, izmantojot kādu no šīs regulas 23. panta 1. punkta a) apakšpunktā un tā 2. punktā paredzētajiem formālajiem izteiksmes veidiem.

43. Lai arī var šķist, ka šīs formas prasības ir stingras, manuprāt, tās ir pamatotas, ciktāl tās ļauj aizsargāt vājāko līgumslēdzēju pusi pret vienošanās par jurisdikciju klauzulas, kurai tās uzmanība nebija tikusi pievērsta pietiekami skaidri<sup>27</sup>, iekļaušanas risku.

44. Ņemot vērā šīs prasības, kā tās ir interpretētas pastāvīgajā judikatūrā, uz iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu var sniegt tikai noraidošu atbildi, jo nosacījums par rakstveida formas ievērošanu nevar tikt uzskatīts par izpildītu, tikai iekļaujot tiesas piekritības atzīšanas klauzulu memorandā, kuru vienpusīgi sagatavojis *CLN* emitents.

45. Kā uz to norāda Komisija, tas tomēr varētu būt citādi, ja tiktu pierādīts, ka klauzula bija nolīguma priekšmets līguma starp *Profit* un *Redi* noslēgšanas brīdī. Es uzskatu, ka skaidra *Profit* pievienošanās klauzulai varētu izrietēt vai nu no šīs klauzulas iekļaušanas vienošanās, vai arī no skaidras atsauces uz memorandu. Tomēr norādišu, ka no līguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka memorandā iekļautie nosacījumi, šķiet, īpaši nav tikuši iekļauti līguma dokumentos, kurus ir parakstījuši *CLN* pircēji.

46. Tādējādi es piedāvāju Tiesai uz otrā jautājuma pirmo daļu atbildēt, ka Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. punkta a) apakšpunktā noteiktā rakstveida formas prasība, iekļaujot vienošanās par jurisdikciju klauzulu tādu vērtspapīru kā pamatlietā aplūkotās *CLN* emisijas prospektā, ir izpildīta tikai tad, ja pušu parakstītajā līgumā ir minēta šīs klauzulas pieņemšana vai arī ietverta nepārprotama atsauce uz šo prospektu.

## 2) Par otrā jautājuma otro daļu

47. Uz jautājumu par to, vai saistībā ar preces pārpircēja pret tās ražotāju celto prasību sakarā ar atbildību tiesas piekritības atzīšanas klauzula, kas iekļauta preces ražotāja un tās pircēja noslēgtajā līgumā, var tikt attiecināta uz pārpircēju, Tiesa spriedumā *Refcomp*<sup>28</sup> ir devusi ļoti skaidru atbildi, uzskatot, ka klauzulai nevar būt seku attiecībā uz pārpircēju, kurš tai nav piekritis. Balstoties uz līgumiskas saiknes neesamību starp pārpircēju un ražotāju, tā norādīja, ka “[nevarēja] uzskatīt, ka tie Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. punkta izpratnē ir “vienojušies” par tiesu, kas kā kompetentā tiesa ir izraudzīta sākotnējā starp ražotāju un pirmo pircēju noslēgtajā līgumā”<sup>29</sup>.

48. Tomēr savā spriedumā *Powell Duffryn*<sup>30</sup> Tiesa ir atzinusi akciju sabiedrības statūtos iekļautās klauzulas spēkā esamību attiecībā uz turpmākajiem akcionāriem tādējādi, ka akcionāra pievienošanās sabiedrības statūtiem rada attiecības, kas uzskatāmas par līgumiskām, gan starp akcionāru un sabiedrību, gan starp pašiem akcionāriem<sup>31</sup>. Savā spriedumā *Russ*<sup>32</sup> Tiesa jūras pārvadājumu jomā tāpat ir atzinusi konosamentā iekļautas jurisdikcijas noteikšanas klauzulas spēkā esamību attiecībā uz trešo personu, ja saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesībām trešā persona ir pārņēmusi kravas nosūtītāja tiesības un pienākumus<sup>33</sup>.

27 — Šajā ziņā skat. spriedumu *MSG* (C-106/95, EU:C:1997:70, 17. punkts).

28 — C-543/10, EU:C:2013:62.

29 — 33. punkts.

30 — C-214/89, EU:C:1992:115.

31 — 15.–17. punkts.

32 — 71/83, EU:C:1984:217.

33 — 24.–26. punkts. Šī judikatūra ir apstiprināta spriedumā *Coreck* (C-387/98, EU:C:2000:606, 23.–27. punkts).

49. Vai saskaņā ar šo judikatūru pēc sabiedrības statūtu vai jūras pārvadājumu konosamenta parauga ir jāatzīst memorandā esošās tiesas piekritības atzīšanas klauzulas attiecināšana uz turpmākajiem CLN pircējiem, vai, gluži pretēji, šī pāreja ir jānoraida līgumisku attiecību starp vērtspapīru emitentu un pārpirceju neesamības dēļ?

50. Manuprāt, šis jautājums ir jāatrisina par labu alternatīvas otrajai daļai.

51. Piemērojot judikatūrā pastāvīgi apstiprināto principu, ka attiecīgajām personām ir jāpauž piekrišana, lai tiesas piekritības atzīšanas klauzula varētu darboties, manuprāt, noteikti nonāksim pie šāda risinājuma. Proti, tā kā nav nekādas līgumtiesiskas saiknes starp *Profit* un *Commerzbank*, jo tās nav uzņēmušās nekādas līgumsaistības viena pret otru, no tā ir jāsecina, ka nevar tikt uzskatīts, ka tās ir “vienojušās” Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. punkta izpratnē<sup>34</sup> par tiesu, kurai ir jurisdikcija.

52. Apvienotās Karalistes valdības arguments, saskaņā ar kuru *Commerzbank* ir piekritusi, ka tai ir saistoši memorandā formulētie emisijas nosacījumi, manuprāt, ir neefektīvs, jo jautājums nav par to, vai *Profit* var attiecināt klauzulu uz *Commerzbank*, bet, gluži pretēji, vai banka var attiecināt klauzulu uz *Profit*. Attiecībā uz šīs pašas valdības argumentu, ka *Profit*, iegādājoties vērtspapīrus, esot piekritusi tiesas piekritības atzīšanas klauzulai, tas man nešķiet precīzs, jo piekrišana ir jāpauž skaidri, to neizsecinot no parādzīmju iegādes.

53. Turklāt pretēji tam, ko apgalvo *Commerzbank*, es nedomāju, ka klauzulas attiecināmība uz pārpirceju var tikt izsecināta no tiesību normas, saskaņā ar kuru ieguldītājs, iegādājoties obligācijas gan primārajā, gan sekundārajā tirgū, obligāti pauž savu vēlmi pilnībā, galīgi un bez nosacījumiem pieņemt visus emisijas reglamentā ietvertos noteikumus. Faktiski šajā analizē ir noliegta īpatnība, kas piemīt jurisdikcijas izvēles klauzulai, uz kuru attiecas īpaši noteikumi par personas, uz kuru tā tiek attiecināta, nepieciešamo pievienošanu.

54. Es neatstāju bez ievērības, ka Tiesa ir mazinājusi savas judikatūras stingrību konkrētajā jūras pārvadājumu konosamenta un sabiedrības līguma gadījumā. Tomēr savā spriedumā *Refcomp*<sup>35</sup> tā ir ierobežojusi savas judikatūras piemērojamību, norādot, ka tā ir jāizvērtē, ņemot vērā konosamenta ļoti īpašo raksturu, kas ir starptautisks komercinstrumentu, kura mērķis ir reglamentēt attiecības, kurās iesaistītas vismaz trīs personas, un tirgojams vērtspapīrs, kurš īpašniekam preču pārvadājuma laikā ļauj tās nodot pircējam, kas kļūst par visu kravas nosūtītāja tiesību un pienākumu īpašnieku attiecībā pret pārvadātāju<sup>36</sup>.

55. Šī judikatūra ir balstīta uz pārvadājumu līguma kā trīspusēja līguma analīzi, kas, manuprāt, nevar tikt transponēta uz tādu finanšu instrumentu kā CLN pamatlietā, kuras ietilpst parādzīmju kategorijā, emisiju. Saistībā ar sabiedrības akcionāru rastais risinājums arī nav transponējams uz parādzīmju turētāju, kuram atšķirībā no akcionāra, kas patur tiesības uz sabiedrības kapitālu, ir tikai prasījuma tiesības. Izņēmums sabiedrību jomā ir izskaidrojams ar to, ka personas, kuras, iegādājoties akcijas, pievienojas juridiskai personai, kļūst par šīs pēdējās dibināšanas līguma līgumslēdzējām pusēm. Šāda pamatojuma nav tādu vērtspapīru kā pamatlietā aplūkotas CLN iegādes kontekstā.

56. Šādi iemesli man liek atbildēt uz otrā jautājuma otro daļu, ka Regulas Nr. 44/2001 23. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesas piekritības atzīšanas klauzula, kas ir iekļauta informācijas dokumentā, kuru vienpusēji sagatavojis finanšu instrumentu emitents, var tikt attiecināta uz trešajām personām, kas iegādājušās šos instrumentus no finanšu starpnieka, tikai tad, ja ir pierādīts, ka šī trešā puse ir devusi faktisku piekrišanu šai klauzulai atbilstoši šajā pantā paredzētajiem nosacījumiem.

34 — Šajā ziņā skat. spriedumu *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37), kas tika pasludināts konkrētā kontekstā attiecībā uz uzrādītāja apliecību iegādi.

35 — C-543/10, EU:C:2013:62.

36 — 35. punkts.

### 3) Par otrā jautājuma trešo daļu

57. Otrā jautājuma trešā daļa, manuprāt, nerada īpašas grūtības, ciktāl Tiesas judikatūrā uz to jau ir rasta plaša atbilde.

58. Šajā ziņā attiecībā uz konstatējuma par lietas dalībniekiem zināmas starptautiskās tirdzniecības prakses esamību piemērojamību Tiesa ir nospriedusi, ka līgumslēdzēju pušu piekrišana tiesas piekritības atzišanas klauzulai tiek prezumēta, ja to rīcība atbilst starptautiskajā tirdzniecībā, kurā tās darbojas, izveidotajai praksei, par kuras esamību tām būtu jāzina<sup>37</sup>. Tātad tādas prakses esamība, par kuru būtu jāzina līgumslēdzējām pusēm, ļauj prezumēt piekrišanu tiesas piekritības atzišanas klauzulai. Attiecībā uz prakses esamības konstatējumu jau ir ticis nospriests, ka valsts tiesai ir jāizvērtē, vai attiecīgais līgums attiecas uz starptautisko tirdzniecību, un jāpārbauda prakses esamība starptautiskās tirdzniecības nozarē, kurā līgumslēdzējas puses darbojas<sup>38</sup>.

59. Tomēr Tiesa valsts tiesām ir devusi vispārējus norādījumus, kā konstatējama prakses esamība un tas, vai par to zina līgumslēdzējas puses.

60. Pirmkārt, prakses esamība, kas ir jākonstatē tirdzniecības nozarē, kurā darbojas līgumslēdzējas puses, ir pierādīta, ja šīs nozares komersanti, noslēdzot konkrēta veida līgumus, vispārēji un regulāri ievēro konkrētu rīcību<sup>39</sup>.

61. Otrkārt, līgumslēdzēju pušu faktiskā vai “prezumēta” zināšana par praksi it īpaši var tikt konstatēta, pierādot, ka līgumslēdzējas puses iepriekš bija nodibinājušas tirdzniecības attiecības savā starpā vai ar citām pusēm, kas darbojas attiecīgajā nozarē, vai ka šajā nozarē zināma rīcība ir pietiekami pazīstama tāpēc, ka, noslēdzot konkrēta veida līgumus, tā parasti un regulāri tiek ievērota, lai to varētu uzskatīt par konsolidētu praksi<sup>40</sup>. Tādējādi pretēji Komisijas apgalvojumam tiesas sēdē no šīs judikatūras skaidri izriet, ka zināšana par praksi nav jāpierāda, jo tā var tikt prezumēta, ja ir pierādīts, ka līgumslēdzējai pusei, uz kuru tā ir attiecināta, tā “bija” jāzina.

62. Piemērojot šos noteikumus, uz otrā jautājuma trešo daļu ir jāatbild, ka vienošanās par jurisdikciju klauzula dokumentā, kura mērķis ir noteikt nosacījumus par tādu vērtspapīru kā pamatlietā aplūkotās CLN emisiju, var tikt uzskatīta par starptautiskās tirdzniecības praksē pieņemtu formu Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē, ļaujot prezumēt puses, uz kuru tā ir attiecināta, piekrišanu, ja it īpaši ir pierādīts – kas ir jāpārbauda valsts tiesai –, pirmkārt, ka, noslēdzot šāda veida līgumus, komersanti parasti un regulāri šādi rīkojas un, otrkārt, ka līgumslēdzējām pusēm agrāk ir bijušas tirdzniecības attiecības savā starpā vai ar citām līgumslēdzējām pusēm, kas darbojas attiecīgajā nozarē, vai arī ka attiecīgā rīcība ir pietiekami labi pazīstama, lai to varētu uzskatīt par konsolidētu praksi.

### C – Par trešo jautājumu

63. Uzdodot trešo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai prasība par līguma atcelšanu un uz spēkā neesoša akta pamata pārskaitīto summu atlīdzināšanu var tikt uzskatīta par tādu, kura ir saistīta ar “lietām, kas attiecas uz līgumiem” Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē.

37 — Skat. spriedumus *MSG* (C-106/95, EU:C:1997:70, 19. punkts) un *Castelletti* (C-159/97, EU:C:1999:142, 21. punkts).

38 — Turpat (attiecīgi 21. un 23. punkts).

39 — Turpat (attiecīgi 23. un 26. punkts).

40 — Skat. spriedumu *MSG* (C-106/95, EU:C:1997:70, 24. punkts).

64. Sākumā noraidīšu iespēju ņemt vērā *Profit* līgumiska rakstura darbību attiecībā uz *Commerzbank*, jo, ja to starpā nav līgumtiesiskas saiknes, tad neatkarīgi no sasniedzamā mērķa pirmās rīcība attiecībā pret otrās rīcību nevar tikt kvalificēta kā “līgumiska”. Tāpēc šāds jautājums, manuprāt, rodas tikai attiecībās starp *Profit* un *Redi*.

65. Izvērtējot šo jautājumu, ir jāatgādina piemērojamā judikatūra.

66. Savā spriedumā *Sanders*<sup>41</sup>, kas attiecās uz jurisdikciju tās valsts tiesām, kurā atradās nekustamais īpašums, Tiesa ir nospriedusi, ka nekustamā īpašuma izīrēšanas lietās tām ir ekskluzīvā kompetence, pat tad, ja tiek apstrīdēts strīdīgais līgums<sup>42</sup>.

67. Turklāt Tiesa, kurā tika iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu būtībā par to, vai īpašā jurisdikcija lietās, kas attiecas līgumiem, ir jāpiemēro tad, kad atbildētājs, kas iesūdzēts tiesā par līgumsaistības izpildi, izvirza iebildi par piekritības neesamību, apstrīdot paša līguma esamību, savā spriedumā *Effer*<sup>43</sup> norāda, ka “valsts tiesas jurisdikcija lietās par līgumu ietver izvērtējumu par paša līguma sastāvdaļu esamību un šāds izvērtējums ir jāveic, lai ļautu valsts tiesai, kurā celta prasība, pārbaudīt savu jurisdikciju”<sup>44</sup>. No tā Tiesa secina, ka “prasītājs var vērsties līguma izpildes vietas tiesā arī tad, ja pusēm nav vienprātības par to, vai līgums [...] ir noslēgts”<sup>45</sup>.

68. Pirmais jautājums ir par to, vai šis risinājums, kas rasts lietā, kurā līguma esamība tika apstrīdēta aizstāvībā pret prasību par tā izpildi, var tikt attiecināts uz pamatprasību saistībā ar līguma pasludināšanu par spēkā neesošu.

69. Otrais jautājums, ja uz pirmo jautājumu tiek sniegta apstiprinoša atbilde, ir par to, vai tiesai, kura pārbauda līguma spēkā neesamību, ir jurisdikcija lemt par šīs spēkā neesamības sekām un, it īpaši, par atprasījumu, kas seko šādai pasludināšanai.

70. Es ierosinu uz pirmo jautājumu sniegt apstiprinošu atbildi. Šajā ziņā var izvirzīt piecus argumentus.

71. Pirmkārt, pirmo teorētisko argumentu var rast tajā, ka spēkā neesamība ir sankcija par līguma sagatavošanas noteikumu neievērošanu<sup>46</sup>. Prasībai par spēkā neesamības atzīšanu, kas balstīta uz to normu pārkāpumu, kuras saistītas ar lietām, kas attiecas līgumiem, ir saikne ar līgumu, lai arī tā ir celta, lai panāktu nevis līguma izpildi, bet tā atzīšanu par spēkā neesošu. Saskaņā ar kāda doktrīnas autora izmantoto formulējumu “strīds par līguma spēkā esamību vienmēr ir strīds “lietās, kas attiecas uz līgumiem””<sup>47</sup>.

72. Otrkārt, cits teorētisks arguments var tikt rasts principā, ka katrai tiesai, kurā ir celta prasība, šī iemesla dēļ ir piekritība lemt par savu jurisdikciju. Tomēr ļoti bieži gadās, ka jurisdikcijas noteikšana ietver sākotnēju jautājumu pēc būtības, tostarp tādu jautājumu pārbaudi, kas attiecas uz līguma esamību vai spēkā esamību. Liegt tiesai, kurā celta prasība par jurisdikciju, iespēju lemt par šo

41 — 73/77, EU:C:1977:208.

42 — 22. punkts, kurā risinājums tiesām ir izsecināts no tieša Briseles konvencijas 16. panta formulējuma.

43 — 38/81, EU:C:1982:79.

44 — 7. punkts.

45 — 8. punkts.

46 — Skat. Cornu, G., *Vocabulaire juridique*, 9. izd., PUF, Parīze, 2011, kurā spēkā neesamība ir definēta kā “piemērojamā sankcija par juridisku aktu [...], kurā nav ievērota formas prasība [...] vai izdarīts pārkāpums pēc būtības [...], ir šī akta atzīšana par neesošu”.

47 — Skat. piezīmi Huet, A., *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Parīze, 2. sēj., 1982, 383. lpp., it īpaši 398. lpp.

jautājumu nozīmētu liegt tai lemt par savu jurisdikciju. Uz šādu argumentu atsaucas Tiesa, spriedumā *Effer*<sup>48</sup> norādot, ka “paša līguma sastāvdaļu esamības”<sup>49</sup> izvērtējums “ir jāveic, lai valsts tiesai, kurā celta prasība, ļautu pārbaudīt savu jurisdikciju”<sup>50</sup>, un šajā ziņā nav svarīgi, vai spēkā neesamība ir minēta prasības atbalstam vai aizstāvībai.

73. Treškārt, analogijas arguments var tikt balstīts uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regulas (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I)<sup>51</sup> 10. panta 1. punktu. Saskaņā ar šo tiesību normu, kurā ir precizēta līgumtiesību joma, līguma vai tā noteikuma pastāvēšanu un spēkā esamību principā reglamentē tiesību akti, kas būtu piemērojami saskaņā ar šo regulu, ja līgums vai noteikums būtu bijis spēkā. Tātad, ja nosacījumiem par līguma spēkā esamību nav īpašas piesaistes un tie tiek izvērtēti saskaņā ar līguma tiesībām, pēc analogijas ir loģiski uzskatīt, ka prasība par spēkā neesamības atzīšanu, ar ko tiek apstiprināta šo nosacījumu neievērošana, ir saistīta ar lietām, kas attiecas uz līgumiem.

74. Ceturtkārt, manuprāt, var izvirzīt vēl vienu analogijas argumentu, pamatojoties uz Tiesas judikatūru saistībā ar jurisdikciju izskatīt negatīvu atzīšanas prasību, kas celta ar mērķi konstatēt atbildības par neatļautu darbību neesamību. Savā spriedumā *Folien Fischer* un *Fofitec*<sup>52</sup> Tiesa šādu prasību ir iekļāvusi “neatļautu darbību vai kvazideliktu” jomā Regulas Nr. 44/2001 5. panta 3. punkta izpratnē, uzskatot, ka lomu maiņa, kas parasti ir saskatāma neatļautu darbību jomā, nebija jāņem vērā<sup>53</sup>. Ja pozitīva prasība sakarā ar atbildību un negatīva atzīšanas prasība ir neatļautu darbību divi aspekti, vai nav loģiski arī uzskatīt, ka prasība par līguma izpildi un prasība atzīt līgumu par spēkā neesošu ir lietu, kas attiecas uz līgumiem, divi aspekti?

75. Piektkārt, šo analīzi apstiprina pamatotības arguments. Es neredzu nevienu īpašu iemeslu liegt prasītājam izmantot viņam doto jurisdikcijas iespēju, aizbildinoties ar to, ka runa nav par līguma izpildi, bet gan tā pasludināšanu par spēkā neesošu.

76. Šādu iemeslu dēļ es uzskatu, ka prasītājs, kas ceļ prasību par līguma spēkā neesamības atzīšanu, var izmantot Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punktā paredzēto jurisdikcijas iespēju.

77. Es sniegšu apstiprinošu atbildi arī uz otro jautājumu, kas attiecas uz tiesai doto iespēju lemt par līguma atcelšanas sekām.

78. Pirmais iemesls ir teorētisks. Ja ir jāatzīst – kā es ierosināšu –, ka konstatēt līguma spēkā neesamību nozīmē lemt par lietām, kas attiecas uz līgumiem, it īpaši tas ir jāatzīst tad, kad ir jāizdara secinājumi no šīs spēkā neesamības. Proti, priekšnosacījums vienas līgumslēdzēja puses tiesībām atgūt maksājumu ir tas, ka saskaņā ar līgumu tā iepriekš ir veikusi maksājumu, kura atgūšana tiek prasīta, tādējādi runa ir par lietām, kas attiecas uz līgumiem, autonomajā šī jēdziena nozīmē, kāda tā ir piešķirta Regulā Nr. 44/2001.

79. Tomēr *Commerzbank* uzskata, ka prasība par maksājumu atgūšanu (atprasījumu), kas ir atšķirīga un autonoma salīdzinājumā ar prasību par spēkā neesamības atzīšanu, neesot balstīta uz līgumsaistībām, kurām ir pausta brīvprātīga piekrišana, jo tā ir balstīta uz finanšu ieguldījumu, un tās pamats esot tieši meklējams tiesību aktos.

48 — 38/81, EU:C:1982:79.

49 — 7. punkts.

50 — Turpat.

51 — OV L 177, 6. lpp., un labojums – OV 2009, L 309, 87. lpp.

52 — C-133/11, EU:C:2012:664.

53 — 43. un 44. punkts. Šajā ziņā skat. arī spriedumu *Tatry* (C-406/92, EU:C:1994:400), kurā ir nopriests, ka prasībai atzīt atbildētāju par atbildīgu par nodarīto kaitējumu un piespriest viņam samaksāt zaudējumu atlīdzību ir tas pats iemesls un tas pats priekšmets kā iepriekšējai šī atbildētāja prasībai nopriest, ka viņš nav atbildīgs par minētā kaitējuma nodarīšanu (45. punkts).

80. Šis arguments mani nepārliecina. Proti, ir jāatgādina, ka “lietas, kas attiecas uz līgumiem”, Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta izpratnē tiek interpretētas autonomi un šī interpretācija nav atkarīga no prasības juridiskā pamata saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesībām, jo nav nozīmes tam, ka prasībai par restitūciju saskaņā ar šīm tiesībām var būt juridisks pamats. Ja nebūtu ciešas līgumtiesiskas saiknes, kuru līgumslēdzējas puses uzņemas brīvprātīgi, saistība netiktu izpildīta un nerastos atprasījuma tiesības. Šī cēloņsakarība starp atprasījuma tiesībām un līgumtiesisku saikni ir pietiekama, lai celtu prasību par restitūciju līgumtiesību jomā.

81. Otrais iemesls ir praktisks. Uzskatīt, ka tiesai, kurā celta prasība saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punktu, līguma spēkā neesamības gadījumā tikai būtu jāpasludina, ka tai nav jurisdikcijas lemt pēc būtības, nozīmētu uzlikt pienākumu atbildētājam celt prasību citā tiesā, lai varētu tikt izdarīti praktiski secinājumi no šī konstatējuma. Tiesvedību sadalīšana starp divām tiesām, no kurām viena konstatētu spēkā neesamību, turpretī otra no tā izdarītu secinājumus, nebūtu nedz pareizas tiesvedības, nedz attiecīgās personas interesēs.

82. Trešais iemesls ir analogisks. Tas ir balstīts uz Regulas Nr. 593/2008 12. panta 1. punkta e) apakšpunktu, kurā ir paredzēts, ka saskaņā ar šo regulu piemērojamie tiesību akti it īpaši reglamentē līguma spēkā neesamības sekas. Kā to ierosina Apvienotās Karalistes valdība, manuprāt, ir atbilstīgi spriest pēc analogijas ar šo tiesību normu, kas ir pieņemta, pamatojoties uz Savienības likumdevēja vēlmi visiem strīdiem attiecībā uz līgumiem piemērot vienu vienīgu likumu, atzīstot, ka prasība par restitūciju ir jāizskata tai pašai līguma tiesai, ja prasītājs izvēlas izmantot jurisdikcijas iespēju.

83. Pirms Tiesai tiek ierosināts atbildēt apstiprinoši uz iesniedzējtiesas uzdoto trešo jautājumu, tomēr ir jāpārbauda praktiskās grūtības, kas varētu rasties, piemērojot Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta noteikumus prasībai par spēkā neesamības atzīšanu.

84. Tās ir saistītas ar to, ka tiesas jurisdikcija saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu tiek noteikta, ņemot vērā vietu, kurā ir izpildīta vai ir jāizpilda prasības pamatā esošā saistība. Tātad, piemērojot šo noteikumu prasībai par spēkā neesamības atzīšanu, rodas tehniskas grūtības identificēt saistību, kas ir prasības pieteikuma par spēkā neesamības atzīšanu pamatā.

85. Šīs prasības pamatā nav noteiktas saistības, jo tās mērķis ir panākt līgumtiesiskas saiknes kopumā un visu ar to saistīto saistību pasludināšanu par neesošām. Tādēļ jurisdikcija varētu būt katrai no tiesām, kuras teritoriālajā jurisdikcijā tikusi izpildīta vai būtu jāizpilda kāda no saistībām. Turklāt, lai arī pamatlietā aplūkotajā pārdošanas līgumā bija jāidentificē konkrēta saistība, būtu pieļaujama svārstīšanās starp saistību piegādāt pārdoto lietu, kas ir līgumam raksturīga saistība, un saistību maksāt cenu, kas būtu prasības par restitūciju pamatā. Nenoliedzot šīs grūtības, man šķiet, var atzīt, ka saistība, par kuru celta prasība, īpašajā prasības par spēkā neesamības atzīšanu gadījumā ir raksturojoša saistība.

86. Tāpēc iesniedzējtiesa, manuprāt, pamatoti norāda, ka, lai arī tikusi atzīta Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta piemērojamība, būtu izšķirīgi identificēt vietu, kur bija vai būtu bijis jāpiegādā *Profit* iegādātās *CLN*.

87. Šie dažādie apsvērumi liek man uzskatīt, ka prasība atcelt līgumu un atlīdzināt uz spēkā neesoša akta pamata pārskaitītās summas ir jāizskata par tādu, kura ir saistīta ar “lietām, kas attiecas uz līgumiem” Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē.

D – Par pirmo jautājumu

88. Uzdotot savu pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai būtu saistība starp divām prasībām, kas celtas pret vairākiem atbildētājiem, pietiek ar to, ka, apmierinot vienu no šīm prasībām, faktiski var tikt ietekmēts to tiesību apjoms, kuru aizsardzībai ir celta otra prasība, lai arī abu šo prasību priekšmets un tajās norādītie prasības pamati atšķiras un tās nav savstarpēji pakļautas vai juridiski un loģiski nesaderīgas.

89. Konkrētāk, *Corte suprema di cassazione* ir grūtības noteikt, vai pastāv saikne starp prasību par spēkā neesamības atzīšanu un samaksātās cenas atprasījumu, kas, pēc tās domām, ir vēsta tikai pret *Commerzbank* un *Redi*, kuru juridiskā adrese ir citās dalībvalstīs, nevis Itālijas Republikā, un prasību par zaudējumu atlīdzību, kas ir balstīta uz *Profit Holding* īstenoto neatbilstīgo pārvaldību. Uzsverot, ka iebildums pret šo pēdējo var būt derīgs neatkarīgi no tā, vai *CLN* pārdošanas līgums ir spēkā vai, gluži pretēji, nav spēkā, iesniedzējtiesa norāda, ka iespējama prasības par cenas atprasījumu apmierināšana varētu ietekmēt *Profit* konkrēti nodarītā kaitējuma novērtējumu. Tāpēc tā vēlas noskaidrot, vai tiesai dotā iespēja paplašināt tās jurisdikciju vairāku atbildētāju gadījumā ir balstīta tikai uz iespējas kritēriju, kura pamatā ir interese veikt vienotu pierādījumu savākšanu un pieņemt vienu nolēmumu, vai daudz stingrāku kritēriju, kas ir balstīts uz loģiskā un juridiskā ziņā savstarpēji nesavienojamu nolēmumu pasludināšanas risku.

90. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa jau vairākkārt ir lēmusi par Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punktā paredzētās normas par īpašo jurisdikciju piemērojamību, kas ir atkāpe no šīs regulas 2. pantā paredzētā atbildētāja domicila tiesas principa, paredzot, ka atbildētājs, ja ir vairāki atbildētāji, var tikt iesūdzēts vienā no viņu domicilu tiesām, ar nosacījumu, ka prasības ir savstarpēji saistītas tik cieši, ka ir interese iegūt pierādījumus un lemt par tām vienlaicīgi, lai novērstu spriedumus, kas varētu būt nesavienojami, ja lietas tiktu izspriestas atsevišķi.

91. Attiecībā uz saiknes, proti, nesavienojamu nolēmumu risku, ja tās tiktu izspriestas atsevišķi, satura izvērtējumu Tiesa ir atzinusi, ka šāda riska iespējamība ir jāizvērtē valsts tiesai un tāpēc ir jāņem vērā visi no lietas materiāliem izrietošie nepieciešamie fakti<sup>54</sup>. Manuprāt, šo noteikumu Tiesa ir noteikusi saprātīgi, jo šis vērtējums ir atkarīgs no katras valsts tiesā celtās prasības īpašās faktiskās un juridiskās situācijas.

92. Tiesa tomēr ir noteikusi kritērijus, pateicoties kuriem tiesa varēs pieņemt nolēmumu.

93. Savā spriedumā lietā *Roche Nederland u.c.*<sup>55</sup> tā ir nospriedusi, ka, lai “lēmumi būtu uzskatāmi par pretrunīgiem, nepietiek, ka pastāv atšķirības tiesvedības iznākumā; šīm atšķirībām ir jāietilpst *vienas un tās pašas faktiskās un juridiskās situācijas ietvaros*”<sup>56</sup>. Niansējot tiesiskās situācijas identiskuma kritēriju, tā savā spriedumā *Freeport*<sup>57</sup> ir precizējusi, ka pret dažādiem atbildētājiem celto prasību juridisko pamatu identiskums nebija viens no Regulas Nr. 44/2001<sup>58</sup> 6. panta 1. punkta piemērošanai paredzētajiem nosacījumiem.

94. Šajos vispārējos norādījumos nav sniegtas ļoti skaidras norādes par nosacījuma attiecībā uz nolēmumu nesavienojamību piemērojamību. Tā ir taisnība, ka saiknes vērtējumu galvenokārt ietekmē konkrētas lietas faktiskie apstākļi, kas apgrūtina tāda skaidra kritērija noteikšanu, kurš ļauj novilkt robežlīniju starp to, kas attiecas uz saikni, kura pamato atkāpi no parastās tiesas jurisdikcijas, un to, kas to izslēdz.

54 — Skat. spriedumu *Solvay* (C-616/10, EU:C:2012:445, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

55 — C-539/03, EU:C:2006:458.

56 — 26. punkts. Mans izcēlums.

57 — C-98/06, EU:C:2007:595.

58 — 38. un 47. punkts.

95. Vispirms es izslēdzu iespēju valsts tiesai paplašināt jurisdikciju uz līdzatbildētājiem, kuru domicils ir ārvalstīs, pamatojoties tikai uz iespējas apsvērumiem, lai arī tie būtu legītīmi un balstīti uz nepieciešamību nodrošināt pareizu tiesvedību. Pakārtot tiesas, kurā ir celta prasība, jurisdikcijas paplašināšanu vienam vienīgajam nosacījumam, ka tā būtu pamatota ar interesi nodrošināt pareizu tiesvedību, nozīmētu liegt piemērot judikatūrā attiecībā uz Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punktu nostiprināto principu, ka vienošanās par jurisdikciju ir pakārtota nosacījumam, ka ir nesavienojamu nolēmumu pasludināšanas risks. Turklāt šajā tiesību normā ir pausta Savienības likumdevēja vēlme panākt līdzsvaru starp pareizas tiesvedības prasībām un vispārējā principa par atbildētāja domicila dalībvalsts tiesu jurisdikcijas, kas ir paredzēta Regulas Nr. 44/2001 2. panta 1. punktā, obligātu ievērošanu.

96. Tāpēc es uzskatu, ka, lai divas pret dažādiem atbildētājiem celtas prasības varētu tikt uzskatītas par saistītām, nepietiek, ka attiecībā uz vienu prasību pieņemtais nolēmums var ietekmēt atbildi, kas ir jāsniedz uz otru prasību. Ņemot vērā šo dažādības prasību, kas attiecas uz to pašu faktisko un juridisko situāciju, ir jānoskaidro, vai nolēmumi, kurus varētu pasludināt divas dažādas tiesas, varētu būt nesaskaņoti un pretrunīgi, lai arī nav jāpierāda, ka tie izraisīs radikāli nesavienojamas juridiskās sekas.

97. Šajā ziņā es piekrītu iesniedzējtiesas viedoklim, ka atsevišķi savākti pierādījumi un atsevišķi pieņemti spriedumi lietās saistībā ar prasību par spēkā neesamības atzīšanu un pret *Commerzbank* un *Redi* celto prasību par atprasījumu līguma nelīdzsvarotības, cēloņa nepietiekamības vai neesamības dēļ, kā arī galvenokārt pret *Profit Holding* celto prasību sakarā ar atbildību, pamatojoties uz šai sabiedrībai pārņemto neatbilstīgo pārvaldību, neietver nesavienojamu nolēmumu pasludināšanas risku.

98. Es apšaubu, ka pastāv identisku faktu situācija, lai arī abas prasības kopumā attiecas uz *Profit* veiktās *CLN* iegādes sekām. Proti, saskaņā ar iesniedzējtiesas viedokli prasība sakarā ar atbildību ir balstīta uz šīs vienīgās iegādes atšķirīgu faktisko apstākli, ka mātesuzņēmums esot sagatavojis un veicis darbību savās vai trešo pušu interesēs un rīkojies ar nolūku, kaitējot sava meitasuzņēmuma interesēm.

99. It īpaši es neuzskatu, ka pastāv identiska juridiska situācija, ciktāl celtajām prasībām ir ne tikai atšķirīgi juridiskie pamati, bet arī to priekšmets. Tādējādi, kā norāda iesniedzējtiesa, prasība sakarā ar atbildību varētu tikt pieņemta neatkarīgi no tā, vai attiecībā uz prasību par spēkā neesamības atzīšanu tiktu gūts labvēlīgs vai nelabvēlīgs iznākums.

100. Tikai viens apstāklis, ka iespējamais samaksātās cenas atprasījums, kas izriet no prasības par spēkā neesamības atzīšanu apmierināšanas, varētu ietekmēt *Profit* nodarītā kaitējuma summu, ja tiktu atzītas tās tiesības saņemt atlīdzību no *Profit Holding*, manuprāt, nerada nesavienojamu nolēmumu pasludināšanas risku.

101. Tāpēc uz pirmo jautājumu es ierosinu atbildēt, ka Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai divas prasības, kas ir celtas pret vairākiem atbildētājiem, būtu saistītas, nepietiek ar to, ka, apmierinot vienu no šīm prasībām, faktiski varētu tikt ietekmēts tiesību, kuru aizsardzībai ir celta otra prasība, apjoms.

#### IV – Secinājumi

102. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Corte suprema di cassazione* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- 1) Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās 23. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka

- šī panta 1. punkta a) apakšpunktā noteiktā rakstveida formas prasība, iekļaujot tādu vērtspapīru kā pamatlietā aplūkotās “credit link notes” emisijas prospektā vienošanās par jurisdikciju klauzulu, ir izpildīta tikai tad, ja pušu parakstītajā līgumā ir minēta šīs klauzulas pieņemšana vai ir nepārprotama atsauce uz šo prospektu, un
- vienošanās par jurisdikciju klauzula, kas iekļauta tādu vērtspapīru kā pamatlietā aplūkotās “credit link notes” emisijas prospektā, kuru vienpusēji sagatavojis vērtspapīru emitents, var tikt attiecināta uz trešajām personām, kuras tos ir iegādājušās no finanšu starpnieka, tikai tad, ja ir pierādīts, ka šīs trešās personas ir devušas faktiski piekrišanu šai klauzulai atbilstoši minētajā pantā paredzētajiem nosacījumiem.

Tomēr vienošanās par jurisdikciju klauzulas iekļaušana tādu vērtspapīru kā pamatlietā aplūkotās “credit link notes” emisijas prospektā var tikt uzskatīta par starptautiskās tirdzniecības praksē pieņemtu formu Regulas Nr. 44/2001 23. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē, ļaujot prezumēt puses, uz kuru tā ir attiecināta, piekrišanu, ja it īpaši ir pierādīts – kas ir jāpārbauda valsts tiesai –, pirmkārt, ka, noslēdzot šāda veida līgumus, komersanti parasti un regulāri šādi rīkojas un, otrkārt, ka līgumslēdzējām pusēm agrāk ir bijušas tirdzniecības attiecības savā starpā vai ar citām līgumslēdzējām pusēm, kas darbojas attiecīgajā nozarē, vai arī ka attiecīgā rīcība ir pietiekami labi pazīstama, lai tā varētu tikt uzskatīta par konsolidētu praksi;

- 2) prasību atcelt līgumu un atprasīt uz spēkā neesoša akta pamata samaksātās summas var tikt uzskatīta par tādu, kura ir saistīta ar “lietām, kas attiecas uz līgumiem” Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē;
- 3) Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai divas prasības, kas celtas pret vairākiem atbildētājiem, būtu saistītas, nepietiek ar to, ka, apmierinot vienu no šīm prasībām, faktiski varētu tikt ietekmēts tiesību, kuru aizsardzībai ir celta otra prasība, apjoms.